

Hanna Tadeusiewicz

Uniwersytet Łódzki

e-mail: kbin@uni.lodz.pl

Wspomnienie o Docent Barbarze Sordylowej (1934–2016)

DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/0860-7435.22.23.10>

W 2016 r. (12 II) zmarła doc. dr hab. Barbara Sordylowa z d. Martysiuk, która w swym pracowitym życiu, spędzonym w Krakowie i Warszawie, miała też epizod łódzki. Urodziła się 8 X 1934 r. w Krakowie, gdzie po maturze w IX Liceum Ogólnokształcącym podjęła w 1952 r. studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim, ukończone w 1956 roku. Od 1 XII 1957 r. została zatrudniona na etacie bibliotekarza w Bibliotece UJ. Po przeszkoleniu w różnych działach Biblioteki, prowadziła katalog przedmiotowy wydawnictw polskich w Oddziale Katalogowania Rzeczowego Zbiorów. W 1962 r. złożyła egzamin państwowy na bibliotekarza dyplomowanego. Awansowała kolejno na stanowisko kustosza (1 I 1970) i st. kustosza (1 VII 1979) dyplomowanego. Uzyskawszy zawodowe przygotowanie obejmowała powierzone Jej funkcje kierownicze w Bibliotece, m.in. Oddziału Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów (1962–1972) i Oddziału Informacji Naukowej (1972–1974), a 1 X 1974 r. została powołana przez dyrektora BJ prof. Władysława Serczyka na stanowisko jego zastępcy do spraw informacji naukowej, szkolenia i doskonalenia zawodowego personelu, organizowania okolicznościowych wystaw.

Równoległe z pracą bibliotecarską B. Sordylowa prowadziła działalność naukową i dydaktyczną w Międzywydziałowym Studium Bibliotekoznawstwa UJ, przekształconym w Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej; wykładała bibliografię i prowadziła ćwiczenia z tego zakresu.

W sferze Jej zainteresowań badawczych były: bibliotekoznawstwo, informacja naukowa i bibliografia literacka; z tego ostatniego zakresu przygotowała rozprawę poświęconą bibliografii Gabriela Korbuta, która była podstawą przewodu doktorskiego na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego i nadania mgr Barbarze Sordyłowej stopnia doktora; promotorem była prof. Helena Więckowska. Praca po przerehabilitacji ukazała się drukiem w 1971 r. pt. „*Literatura polska*” Gabriela Korbuta. *Z dziejów polskiej bibliografii literackiej*; została nagrodzona przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Podjęty temat Autorka kontynuowała publikując m.in. listy Korbuta i materiały źródłowe na łamach czasopism bibliologicznych („Roczniki Biblioteczne” 1972, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 1975, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 1976). W 1978 r. wydała monografię pt. *Gabriel Korbut. Życie i dzieło*, dobrze ocenioną przez recenzentów, nagrodzoną przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

Podsumowaniem niejako doświadczeń zawodowych i naukowych dr B. Sordyłowej jest książka adresowana głównie do studentów – użytkowników informacji naukowej zatytułowana *Podstawowe zagadnienia informacji naukowej*, wydana w 1977 r. przez Uniwersytet Jagielloński. Miała ona charakter podręcznika, ale zawierała ówczesne podstawy informacji naukowej, odnosiła się do jej genezy i określała rolę we współczesnym świecie.

W okresie pracy w Bibliotece Jagiellońskiej Pani Doktor wchodziła w skład Senackiej i Rektorskiej Komisji Bibliotecznej oraz Komisji do Spraw Struktury i Rozwoju Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Schyłek 1976 r. przyniósł wielką zmianę w życiu i działalności Barbary Sordyłowej; z dniem 1 XI tr. została przeniesiona służbowo do pracy w Bibliotece Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Najpierw pełniła funkcję wicedyrektora Biblioteki, a następnie, po przejściu na emeryturę dr. Leona Łosia, została mianowana 1 IV 1981 r. przez Sekretarza Naukowego PAN jej dyrektorem.

W okresie pracy w PAN-owskiej Bibliotece Pani Doktor zintensyfikowała studia nad zagadnieniami informacji naukowej, zaangażowała się w budowę Systemu Informacji Naukowej, Technicznej i Organizacyjnej SINTO, kontynuowała badania problemów związanych ze specjalizacją bibliotek, źródłami informacji naukowej, rolą Biblioteki Narodowej w krajowym systemie biblioteczno-informacyjnym, miejscem informacji i komunikacji społecznej wśród nauk humanistycznych oraz powoływaniem bibliotek centralnych. Wyniki studiów publikowała głównie na łamach „Przeglądu Bibliotecznego”, którego była redaktorem naczelnym od 1978 roku. Ukazywały się one m. in. w 1979 (z. 1 s. 107–114, z. 2 s. 171–178), 1981 (z. 1 s. 5–24) i w 1984 r. (z. 1 s. 3–16, z. 3–4 s. 263–265). Artykuły B. Sordyłowej dotyczące współpracy międzyna-

rodowej w bibliologii i relacji pomiędzy informacją naukową, bibliologią i bibliotekoznawstwem zamieścił „Przegląd Biblioteczny” w 1989 (z. 4 s. 309–315), 1991 (z. 1 s. 57–60) i 1998 r. (z. 2–3 s. 129–133). Artykuł nt. specjalizacji zbiorów pt. *The cooperation of Polish libraries in implementing the plan of the library collections specialization* wydrukowało międzynarodowe czasopismo biblioteczne „Libri” (1985 vol. 35 no. 2 p. 107–112). Wynikiem doświadczeń zawodowych i szczegółowych studiów naukowych jest książka Pani Doktor pt. *Informacja naukowa w Polsce. Problemy teoretyczne, źródła, organizacja* wydana w 1987 r. w oficynie Ossolineum we Wrocławiu, recenzowana do druku przez profesorów: Barbarę Bieńkowską i Wojciecha Gasparskiego. Książka spotkała się z bardzo dobrym przyjęciem. Autorka zwróciła w niej uwagę na znaczenie pojęcia informacja naukowa, które odnosi się do zawartości treściowej komunikatów naukowych, a nieuwzględnienie tego aspektu pojęcia informacja naukowa powoduje nieporozumienia w komunikowaniu naukowym. Przedstawiła również podstawowe założenia krajowego systemu informacyjnego, koncepcję systemu SINTO i udział w nim bibliotek, plan specjalizacji zbiorów bibliotecznych, powołanie bibliotek centralnych dla określonych dziedzin oraz bibliotek współpracujących z nimi. Pisała też o zadaniach Biblioteki Narodowej w systemie informacyjnym i roli w opracowywaniu bieżącej bibliografii narodowej. Dziś zawarty w książce materiał ma charakter historyczny, bowiem z omawianych planów nie zrealizowano wszystkich, np. uchwałą Rady Ministrów z 30 V 1990 r. zlikwidowano INTE, które było gestorem SINTO.

Przedstawiona książka pióra B. Sordylowej była podstawą przewodu habilitacyjnego na Uniwersytecie Wrocławskim. Pozytywnie rozprawę zrecenzowali profesorowie: Juliusz Kulikowski, Krzysztof Migoń i Andrzej Szewc; kolokwium odbyło się 27 X 1987 r., a Centralna Komisja Kwalifikacyjna ds. Kadr Naukowych zatwierdziła uchwałę Rady Wydziału Filologicznego z 31 III 1988 r. o nadaniu Jej stopnia doktora habilitowanego w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Tegoż roku (1 VI) otrzymała nominację na stanowisko docenta w Bibliotece PAN w Warszawie.

Pani Docent, kierując Biblioteką, brała czynny udział w konferencjach międzynarodowych dotyczących problemów związanych z bibliologią, informacją naukową i bibliotekoznawstwem, wygłaszając referaty, które zwykle publikowała na łamach „Przeglądu Bibliotecznego”. Uczestniczyła m.in. w kolokwium w Bułgarii, Francji, Hiszpanii, Tunezji, na Węgrzech. W Sofii np. w 1988 r. wystąpiła z odczytem pt. *Wzajemne relacje pomiędzy dyscyplinami: informacja naukowa, bibliologia, bibliotekoznawstwo*, ogłoszonym w materiałach konferencyjnych oraz w języku francuskim w czasopiśmie „Révue de Bibliologie Schéma et Schématisation” (1989 no. 31 p. 14–18) i w języku

polskim w „Przeglądzie Bibliotecznym” (1989 z. 3 s. 251–259). W 1990 r. (18–24 VIII) B. Sordylowa brała udział w 56. Konferencji Ogólnej IFLA w Sztokholmie, a wygłoszony na niej referat ukazał się w „Przeglądzie Bibliotecznym” (1991 z. 1 s. 57–60). Wystąpienia na zagranicznych konferencjach ułatwiała Pani Docent dobra znajomość języka francuskiego i angielskiego.

Poza działalnością zawodową i naukową Barbara Sordylowa pełniła liczne obowiązki organizacyjne oraz uczestniczyła w wielu gremiach, pracowała społecznie. W latach 1983–1990 była członkiem Państwowej Rady Bibliotecznej przy Ministrze Kultury i Sztuki, reprezentując biblioteki PAN-owskie, na temat których pisała w „Przeglądzie Bibliotecznym” (1987 z. 1 s. 29–36; 1993 z. 3–4 s. 325–330). W 2003 r. poświęciła sieci bibliotek PAN osobny zeszyt „Przeglądu” (z. 3 s. 21–220). Przez jedną kadencję 1984–1987 pracowała w ministerialnej Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy i Dokumentalistów Dyplomowanych. Jako członek Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Pani Dyrektor w latach 1985–1990 przewodniczyła Komisji Wydawniczej przy Zarządzie Głównym SBP, wchodziła w skład Komisji ds. Nagrody Naukowej im. Adama Łysakowskiego. Była też przewodniczącą Zespołu ds. Informacji Naukowej i Upowszechniania Nauki przy Komitecie Badań Naukowych (1991–1993), który opiniował wnioski o dofinansowanie działalności wspomagającej badania naukowe. W 1991 r. Zespół pod kierunkiem B. Sordylowej zorganizował naradę poświęconą problemom informacji naukowej i upowszechniania nauki w czasach przemian politycznych, społecznych i ekonomicznych. Wnioski z niej i sprawozdanie ukazały się w „Przeglądzie Bibliotecznym” (1991 z. 3–4 s. 360–369). W tymże roku doc. Sordylowa zamieściła w „Przeglądzie” artykuł pt. *Biblioteki i informacja naukowa w dobie przemian* (1991 z. 2 s. 135–145), w którym przedstawiła możliwości działania bibliotek i innych placówek informacyjnych w warunkach gospodarki wolnorynkowej. Przy okazji oprotestowała niefortunne określenie „działalność ogólnotechniczna” odnoszące się do działań wspierających badania naukowe używane przez KBN („Przegląd Biblioteczny” 1991 z. 2 s. 179–181). W 1993 r. ukazał się w „Przeglądzie” obszerny artykuł B. Sordylowej pt. *Rola i zadania bibliotek naukowych w nowych warunkach ekonomiczno-społecznych* (1993 z. 1–2 s. 15–25), w którym poruszyła najważniejsze problemy dotyczące tych placówek.

Od czasu opublikowania w 1987 r. książki Barbary Sordylowej *Informacja naukowa w Polsce...*, prezentowane poglądy Autorki uległy modyfikacji; znalazły one wyraz w kolejnej publikacji pt. *Z problematyki bibliotek i informacji naukowej*, wydanej w 1997 r. przez Bibliotekę PAN w Warszawie. Pani Docent podjęła w niej m.in. temat polityki biblioteczno-informacyjnej w nowej sytuacji ustrojowej i ekonomicznej, ustosunkowała się też do posta-

nowień Ustawy o bibliotekach z 27 VI 1997 r., uważając np., że likwidacja pojęcia ogólnokrajowej sieci bibliotecznej spowoduje dezintegrację bibliotek; całe środowisko bibliotekarzy było krytyczne wobec nowej Ustawy. Nadto Autorka poruszyła kwestię badań naukowych, terminologii dotyczącej informacji naukowej, dokumentalnych źródeł informacji, zwłaszcza bibliografii i inne problemy aktualne w końcu XX wieku.

W 1990 r. dyrektor Sordylowa została powołana na członka Komitetu Naukoznawstwa przy Prezydium PAN, w latach 1993–1995 była jego sekretarzem naukowym, a w 1996–2002 przewodniczyła Sekcji Informacji i Komunikacji Naukowej Komitetu; została powołana w jego skład na kadencję 2003–2006, ale tej pracy już nie podjęła. Sekcja Informacji zorganizowała 24 XI 1998 r. pod kierunkiem Pani Przewodniczącej konferencję nt. *Komunikowanie w nauce*, na której wygłosiła referat wprowadzający pt. *Informacja i komunikacja naukowa. Pojęcia i wzajemne relacje*; ukazał się on w czasopiśmie „Zagadnienia Naukoznawstwa” (1999 nr 1 s. 35–41). B. Sordylowa wzięła także udział w drugiej konferencji zorganizowanej 24 X 2002 r. przez Sekcję, Bibliotekę PAN i SBP, na której przedstawiła referat *Terminologia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej a potrzeby społeczeństwa informacyjnego*, zamieszczony w „Przeglądzie Bibliotecznym” (2003 z. 1–2 s. 9–16). W 2000 r. „Przegląd” poświęcił zeszyt specjalny ważnej sprawie finansowania bibliotek i zorganizował forum dyskusyjne na ten temat; wzięła w nim również udział doc. B. Sordylowa z referatem *Finansowanie bibliotek a reformy* („Przegląd Biblioteczny” 2000 z. 1–2 s. 37–47); przedstawiła w nim diagnozę stanu finansowania instytucji pozaprodukcyjnych, do których należą m.in. biblioteki.

Kierując Biblioteką PAN, Pani Dyrektor reprezentowała tę księżnicę na konferencjach Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarskich IFLA. Uczestniczyła w konferencjach ogólnych w Chicago (1985), Paryżu (1989), Sztokholmie (1990), Moskwie (1991), Barcelonie (1993), Amsterdamie (1994) oraz w Jerozolimie (2000). Sprawozdania z konferencji w Barcelonie opublikowała na łamach „Przeglądu Bibliotecznego” (1994 z. 1–2 s. 113–116).

Biblioteka PAN w Warszawie prowadziła prace nad *Słownikiem polskich towarzystw naukowych*; początkowo kierowała nimi dyrektor Biblioteki prof. Maria Dembowska, następnie dyrektor dr Leon Łoś (t. I ukazał się w 1978 r.). W 1986 r. na redaktora naukowego t. II Słownika powołano ówczesnego dyrektora B. Sordylową (tom III wyszedł w 1982 r., część 1 t. II w 1990 r., część 2 w 1994 r., część 3 w 2001 r.). Postawienie w stan likwidacji Biblioteki PAN i jej zamknięcie w 2005 r. spowodowało przerwanie prac nad kolejnymi tomami Słownika; materiały dotyczące tej publikacji przekazano do archiwum PAN.

Doc. dr Barbara Sordylowa, kierując Biblioteką PAN, była członkiem jej Rady Naukowej (1981–2004) oraz Rady Naukowej Biblioteki Gdańskiej PAN (1999–2006).

W czerwcu 2003 r. w związku z upływem kolejnej 4-letniej kadencji (1999–2003) dyrektora Biblioteki PAN Barbara Sordylowa przystąpiła ponownie do konkursu na to stanowisko; otrzymała od Prezesa Akademii powołanie tylko na p. o. dyrektora i tylko na czas od 1 VIII do 31 XII 2003 roku. W listopadzie 2003 r. na spotkaniu pracowników i dyrektora Biblioteki poinformowano o zamiarze jej likwidacji. Nie mając możliwości zmiany decyzji władz PAN, Barbara Sordylowa poprosiła o przeniesienie na emeryturę z dniem 27 XII 2003 r., na co Prezes Akademii wyraził zgodę. Biblioteka PAN po 50-ciu latach działalności przestała istnieć. Dokumentację przekazano do archiwum PAN w Warszawie, księgozbiór wraz z ewidencją przejęła Biblioteka Gdańska PAN, a historyczną część zbiorów dawnego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego – Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego.

Pani Docent położyła znaczne zasługi jako wieloletni redaktor naczelny czasopisma naukowego „Przegląd Biblioteczny”. Funkcję tę pełniła w latach 1978–2003 przejmując redaktorstwo po prof. Marii Dembowskiej. Na łamach periodyku zamieszczała wiele własnych artykułów na temat aktualnych problemów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, publikowała odredakcyjne artykuły wstępne, sprawozdania i inne teksty. Z inicjatywy Pani Redaktor *Bibliografię zamartości „Przeglądu Bibliotecznego” 1977–1996* (R. 45–64) opracowała Hanna Zasadowa; *Przedmowę* napisała B. Sordylowa („Przegląd Biblioteczny” 1997, z. 4 jubileuszowy 1927–1997). Redaktor naczelna zaproponowała powołanie przez Wydział I Nauk Społecznych PAN Rady Redakcyjnej oceniającej pracę redakcji „Przeglądu”; pierwszą przewodniczącą Rady, powołanej w 1978 r. została prof. Helena Więckowska. Pismo współwydawało od 1972 r. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich i Biblioteka PAN do jej likwidacji w 2003 roku. Od 2004 r. „Przegląd” wydaje SBP.

Z końcem 2003 r. wygasła ostatnia nominacja B. Sordylowej na redaktora naczelnego periodyku. W 2004 r. funkcję tę przejęła Maria Lenartowicz. Za wybitne zasługi dla Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Pani Docent otrzymała Honorową Odznakę SBP (1984), Medal z okazji 70-lecia SBP (1988), Medal SBP „Bibliotheca Magna Perennisque” (1996), Medal „W dowód uznania” za zasługi dla bibliotekarstwa i SBP (2004). W 2013 r. B. Sordylowa została członkiem honorowym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

W 1989–1991 na zlecenie Centralnej Komisji do Spraw Tytułów i Stopni Naukowych Pani Docent opracowała pięć opinii rzeczoznawczych uchwał rad wydziałów o nadanie stopnia doktora habilitowanego w zakresie bibliologii i informacji naukowej. Uczestniczyła w przygotowaniu książek jubileuszowych

wych poświęconych m. in. profesorom: Marii Dembowskiej, Wandzie Pindlowej, Helenie Więckowskiej. W „Przeglądzie Bibliotecznym” zamieszczała wywiady i wspomnienia pośmiertne o wybitnych „ludziach książki”.

W 1993 r. doc. Barbara Sordylowa zgodziła się na prośbę kierownika Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Łódzkiego prof. Hanny Tadeusiewicz przyjąć stanowisko profesora nadzwyczajnego w Katedrze, aby uzupełnić braki w kadrze samodzielnych pracowników nauki. Pracę Pani Docent rozpoczęła 1 X 1993 roku. Wykładała na studiach stacjonarnych bibliografię i inne źródła informacji naukowej oraz prowadziła wykład specjalizacyjny z zakresu bibliotek naukowych w Polsce. Dzięki swym kontaktom jako dyrektor Biblioteki PAN w Warszawie zorganizowała praktykę dla studentów w Bibliotece Polskiej w Paryżu i w Rzymie. Pani B. Sordylowa wypromowała na swoim seminarium magisterskim pięć absolwentek bibliotekoznawstwa. Była recenzentem kilku prac magisterskich; uczestniczyła również w posiedzeniach Rady Wydziału Filologicznego UŁ. Z pracy w łódzkiej Katedrze Docent Sordylowa zmuszona była zrezygnować z dniem 30 IX 1996 r., wobec braku zgody Polskiej Akademii Nauk na dalsze Jej zatrudnienie na drugim etacie.

Ostatnią publikacją doc. Sordylowej jest książka wydana własnym sumptem w 2015 r. pt. *Wybrane zagadnienia informacji i komunikacji naukowej oraz bibliotek. Szkic wspomnieniowy*, zawierająca podsumowanie życia i dokonań Autorki wraz z bibliografią publikacji, indeksem osobowym i materiałem ilustracyjnym. Ogółem bibliografia liczy za lata 1965–2015 ponad 130 poz., jest wśród nich 7 książek własnego pióra i 2 zredagowane, pozostałe to rozprawy, artykuły autorskie, odredakcyjne, wstępy, sprawozdania i inne teksty.

Za osiągnięcia w pracy zawodowej i naukowej otrzymała nagrody ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz Stowarzyszenia Wydawców Polskich, Złoty Krzyż Zasługi i Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1988).

Po przejściu na emeryturę B. Sordylowa powróciła do Krakowa, gdzie zmarła 12 II 2016 r., pochowana została 19 II na Cmentarzu Rakowickim.

Bibliografia

- Gruszka, Zbigniew. (2012). *„Przegląd Biblioteczny”*. Monografia. Łódź–Warszawa: Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.
- [Nekrolog]. (2016). *Gazeta Wyborcza*, z 18 II.
- Sordylowa, Barbara. (2015). *Wybrane zagadnienia informacji i komunikacji naukowej oraz bibliotek. Szkice wspomnieniowe*. Kraków: Danuta Sordyl i Barbara Sordylowa.
- Sordylowa, Barbara. *Życiorys oraz przebieg pracy zawodowej i naukowej*, rkps w posiadaniu m. in. córki Danuty Sordyl.
- Tadeusiewicz, Hanna. (2007). Redaktorzy naczelni „Przeglądu Bibliotecznego”. Sylwetki. *Przegląd Biblioteczny*, 4, 502–505 (z fot.).